

КОВАЛЬЧУК Я. Л.,
ад'юнкт кафедри публічного управління
та адміністрування
(Національна академія
внутрішніх справ)

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.3.81>

**ДЕТЕРМІНАЦІЯ КОНЦЕПТУ
«ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ»**

Стаття присвячена опрацюванню наукових та нормативних джерел в контексті детермінації концепту «інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів поліції».

Визначено, що етимологічно концепт «інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів поліції» складається із низки самостійних словосполучень та термінів. Проаналізовано зміст та сутність кожного з таких як окремо, так і в змістовій єдності.

Узагальнено, що інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів поліції включає в себе комплекс заходів та процесів, спрямованих на збір, обробку, аналіз та використання інформації з метою ефективного управління поліцейськими ресурсами, планування та координації дій. Основні характеристики цього забезпечення включають: 1) збір інформації щодо кримінальної ситуації, порушень громадського порядку, а також статистичних даних щодо діяльності самої поліції; 2) обробку інформації, включаючи її класифікацію, сортування та систематизацію, щоб забезпечити зручний доступ та подальше використання; 3) аналіз даних, який дозволяє виявити закономірності, тенденції та проблеми задля використання отриманих результатів при: формулюванні стратегій та прийнятті управлінських рішень, розробці стратегій та тактик дій, плануванні операцій, а також для внесення пропозицій щодо вдосконалення поліцейської діяльності; 4) моніторинг та оцінку результатів діяльності органів поліції для виявлення ефективності заходів та потреб у подальших коригуваннях; 5) забезпечення доступності та конфіденційності інформації для відповідних користувачів, враховуючи рівні доступу до такої інформації; 6) співпрацю з іншими правоохоронними органами та державними інституціями для обміну інформацією (зокрема і оперативною) та спільного розслідування складних кримінальних справ.

Ключові слова: аналітика, забезпечення, інформаційно-аналітичне забезпечення, інформація, органи поліції.

Kovalchuk Ya. L. Determination of the concept of information and analytical support of police activities

The article is dedicated to exploring scientific and normative sources in the context of determining the concept of “information-analytical support of police activities”. It is identified that etymologically, the concept of “information-analytical support of police activities” consists of a series of independent word combinations and terms. The content and essence of each of these, both separately and in semantic unity, are analyzed.

It is summarized that information-analytical support of police activities includes a complex of measures and processes aimed at collecting, processing, analyzing, and using information for effective management of police resources, planning, and coordination of actions. The main characteristics of this support include: 1. Information collection regarding the criminal situation, public order violations, as well as statistical data on police activities. 2. Information processing, including its classification, sorting, and systematization to ensure convenient access and further use. 3. Data analysis, which allows identifying patterns, trends, and problems to use the obtained results in formulating strategies and making management decisions, developing action strategies and tactics, planning operations, and making suggestions for improving police activities. 4. Monitoring and evaluating the results of police activities to identify the effectiveness of measures and the need for further adjustments. 5. Ensuring the accessibility and confidentiality of information for relevant users, taking into account levels of access to such information. 6. Cooperation with other law enforcement agencies and government institutions for information (including operational) exchange and joint investigation of complex criminal cases.

Key words: *analytics, information, information-analytical support, police agencies, support.*

Вступ. Інформація в сучасному світі відіграє надзвичайно важливу роль, оскільки суспільство фактично складається з різних інформацій, а володіння нею в окремих випадках може впливати на різноманітні процеси як локального, так і загальнодержавного значення. Інформація та володіння нею є серйозними чинниками в системі протидії та запобігання злочинності, оскільки їх наявність та достовірність прямо пов'язана із досягненням позитивного результату. В умовах глобального інформування постає і необхідність здійснення аналітичних операцій, оскільки інформація може бути надана не достовірна або не об'єктивна, і саме через це вона потребує співставлення з іншими фактами, іншими джерелами тощо [1, с. 174]. Тобто без інформації процес управління, а тим паче забезпечення поліцейської діяльності є неможливим, її відсутність не дає можливості сформулювати завдання й мету управління, провести оцінювання ситуації, виділити проблеми, передбачити розвиток подій, підготувати рішення управлінського характеру та проконтролювати їх здійснення [2, с. 9]. Тому в сучасних умовах інформаційно-аналітична діяльність стає необхідною потребою суспільства, одним із найважливіших і найвпливовіших факторів стабільності і життєдіяльності будь-якої держави [3, с. 18].

Тому **метою статті** є опрацювання наукових та нормативних джерел в контексті детермінації концепту «інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів поліції».

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У наукових дослідженнях вчені звертають увагу на різні аспекти інформаційно-аналітичного забезпечення. Наприклад, М. Кікалішвілі розглядає цю проблему у контексті стратегічних і тактичних аспектів боротьби з корупцією, а А. Коваленко – на прикладі сфери протидії злочинності. Інші вчені, такі як: В. Варенко, А. Замрига, В. Зуб, Р. Ігонін, Є. Лук'янчиков, В. Регульський, Ю. Саричев, П. Сніцаренко, В. Сокурєнко, Ю. Сурмін, Р. Шаповал, М. Сокіран, Х. Солнцева досліджували як загальний, так і конкретний контекст піднятих питань, відображаючи актуальність та комплексність проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення органів поліції, що свідчить про необхідність подальшого наукового розвитку у цьому напрямку.

Виклад основного матеріалу. Етимологічно концепт «інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів поліції» складається із низки самостійних словосполучень та термінів.

Уточнювати зміст та сутність словосполучення «діяльність органів поліції» вбачаємо зайвим, лиш наголосимо, що відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» вона повинна відповідати основному постулату – служити суспільству. А вже зазначене служіння реалізовується шляхом реалізації її повноважень.

Слово «інформаційно», походить від «інформація» і трактується як відомості про які-небудь події, чийось діяльність і таке ін., повідомлення про щось [4]. Загалом інформація (від лат. *informatio* – роз'яснення; виклад фактів, подій; представлення, поняття; ознайомлення, просвіта). У загальному тлумаченні – це зафіксовані в письмовій формі або публічно виголошені відомості про події та явища в суспільстві, державі, докільлі, які людина сприймає безпосередньо за допомогою власних органів чуття чи спеціальних пристроїв як віддзеркалення фактів матеріального або духовного світу в процесі використання різних каналів комунікації, включно із засобами масової інформації, текстовими, вербальними повідомленнями; джерелом інформації є також взаємодія з природою [5; 6]. У Законі України «Про інформацію» визначено, що інформацією є будь-які відомості та/або дані, що можна зберегти на матеріальних носіях чи в електронному вигляді [7]. Однак більшість вчених, які досліджували поняття «інформація», наголошували про те, що є не важливим що і в якій формі зафіксовано, адже головне, щоб була можливість ці відомості/повідомлення/дані потім сприймати людиною.

Усвідомлення сутності інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів поліції вимагає виділити ще одну дефініцію – аналітику. Аналітика (від гр. – мистецтво аналізу) – вчення про силогізми й доведення [8]. Аналітикою є розгалужена та складна система знань, елементами якої є й інші науки, а саме: логіка, методологія, евристика (наука, котрою відкривається нове в різноманітних сферах життя), інформатика [9, с. 242; 2, с. 9]. Великий тлумачний словник сучасної української мови дає наступне тлумачення слова «аналітичний», це те: «що містить аналіз, детальний розбір чого-небудь» [4].

Необхідно відмітити, що вирішальну роль у виникненні аналітики зіграв Арістотель (384–322 до н. е.). У своїх книгах «Перша аналітика», «Друга аналітика» він вперше систематизував прийомі міркувань, зробив їх предметом наукових пошуків. Він відкрив закон тотожності, закон суперечності, закон виключення третього, діалектики індукції, дедукції і логічного синтезу, визначив категорії, мету, простір, час, рух, кількість і якість, форму і матерію, можливість і дійсність, необхідність і випадковість, особливе і загальне та інші глобальні питання. Найбільша ж заслуга Арістотеля в тому, що з нього починається системне світобачення і системне дослідження природи [9, с. 242; 3, с. 19].

Таким чином, головною метою аналітичної роботи можна визначити підготовку пропозицій, їх детальне обґрунтування для прийняття оптимальних дієвих управлінських рішень. Вона спрямована на своєчасне виявлення проблем, суперечностей, невідповідностей чи тенденцій; правильну їх оцінку, визначення об'єктивних причин, що викликали ці проблеми, вибір найдоцільніших шляхів і засобів їх вирішення і пошук відповідей на питання, що виникають у процесі певної діяльності [10, с. 12].

У продовження зазначимо, що поліція служить суспільству і повноваження щодо втручання, якими вона володіє, повинні використовуватися таким чином, щоб підтверджувати, а не суперечити цій ролі. Але для того, щоб інформаційно-аналітичні матеріали мали максимальну користь в контексті ефективної реалізації функцій органів поліції, необхідно «забезпечити» таку можливість.

Зокрема відповідно до Великого тлумачного словника сучасної української мови слово «забезпечити» означає створити надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось; захищати, охороняти кого-небудь або що-небудь від небезпеки [4]. Одними з перших, хто намагався сформулювати поняття «забезпечення» та визначити його зміст у рамках юридичної науки, були вчені, які займалися проблемами «забезпечення прав людини» в різноманітних сферах життєдіяльності держави та суспільства. Водночас нам потрібно абстрагуватися від специфіки, пов'язаної з цариною прав людини та громадянина [11, с. 37; 12], адже застосування цієї категорії у контексті правоохоронної діяльності зумовлює розширення її сутнісного змісту та наповнення унікальними характеристиками.

Вдається корисними для цього дослідження напрацювання А. Замриги, який у власній науковій праці вдало визначив основні характерні ознаки забезпечення господарської діяльності. Так, автором шляхом інтерпретування думок різних науковців узагальнено,

що термін «забезпечення», це: 1) комплекс економічних, соціальних, організаційних, технічних, правових та інших заходів, активних дій та рішень уповноважених суб'єктів публічної адміністрації; 2) стратегічна, планова, систематична діяльність публічної адміністрації з чітким публічним спрямуванням; 3) цілеспрямована діяльність на отримання запланованого результату; 4) орієнтація на реалізацію прямих обов'язків (компетенції); 5) програми, що визначають необхідні цілі й завдання; 6) нормативні гарантії забезпечення публічного інтересу – непорушності екологічних норм, безпечності продукції, власності і в повному обсязі сплати податків; 7) процедурні аспекти забезпечення належного господарювання в Україні [12].

Отже, досліджуючи різні джерела та наукові підходи до визначення поняття «забезпечення» приходимо до висновку, що таким є обов'язок уповноважених державою суб'єктів створити відповідні умови для ефективного використання всіх наявних ресурсів для прийняття управлінських рішень в різних галузях суспільного життя.

Аналізуючи безпосередньо термін «інформаційно-аналітичне забезпечення», необхідно відмітити, що визначення, які дають різні автори практично не відрізняються один від одного. Вони різняться за декількома ознаками в залежності від предмета конкретного дослідження. Наведемо декілька прикладів.

Деякі автори під інформаційно-аналітичним забезпеченням розуміють вид забезпечення управлінської діяльності, який реалізує функцію зворотного інформаційного зв'язку в контурі управління [13]. Але, на нашу думку, таке визначення не зовсім конкретизоване і має широке значення. Якщо звернутися до авторів з різних галузей наукових знань щодо визначення інформаційно-аналітичного забезпечення, отримаємо наступні варіанти:

– це комплекс заходів, що реалізують процеси створення інформаційних продуктів на основі використання статичних інформаційних ресурсів, проведення розрахунків, моделювання ситуацій, аналізу й синтезу документованих даних та інформації з метою підтримки прийняття рішень органами військового управління всіх рівнів (Ю. Саричев) [14];

– це функціонально та структурно виділена, спеціально організована діяльність суб'єктів публічного адміністрування, що передбачає збір, накопичення й обробку даних; пошук, аналіз та узагальнення інформації; отримання спеціальних знань, що спрямована на якісне забезпечення їх управлінської діяльності (В. Сокурєнко) [15];

– це комплекс заходів щодо реалізації процесів створення інформаційних продуктів (аналітичних матеріалів) на основі використання статичних інформаційних ресурсів (документованих даних та інформації), отриманих за результатами моніторингу, а також шляхом проведення розрахунків, моделювання ситуацій, аналізу і синтезу даних та інформації, з метою підтримки прийняття рішень відповідними органами всіх рівнів (П. Сніцаренко) [16].

Отже, основними компонентами ідентифікації терміну «інформаційно-аналітичне забезпечення» вище зазначенні автори визначили наступні: комплекс заходів, процес або спеціально організована діяльність суб'єктів, що є основним/допоміжним інструментом для належного прийняття управлінського рішення в конкретній галузі.

Щодо легального визначення аналізованого терміну, в пошуковій системі «Законодавство» на офіційному сайті Верховної Ради України існує єдиний нормативно-правий акт, в якому дається визначення, категорії «інформаційно-аналітичне забезпечення», однак в контексті діяльності контролюючих органів. Передбачено, що це: «комплекс заходів, що координується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, щодо збору, опрацювання та використання інформації, необхідної для виконання покладених на контролюючі органи функцій (Податковий кодекс України)» [17].

В іншому документі, що втратив чинність у 2019 році, давалося визначення категорії «інформаційно-аналітична діяльність» у вияві сукупності дій та заходів на основі концепцій, методів і засобів, нормативно-методичних матеріалів для збору, накопичення, обробки та аналізу даних на основі інформаційних технологій (наказ Державного комітету зв'язку та інформатизації України «Про затвердження Методики визначення належності бюджетних програм до сфери інформатизації» від 06 червня 2003 року № 97) [18].

Можемо узагальнити, що законодавець при трактуванні поняття «інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності контролюючих органів» використав широкий підхід. Причому у цьому (наголосимо, що єдиному) нормативно-правовому акті означеному виду діяльності присвячено цілу главу його структури, детально визначено: види джерел інформації, порядок її збору, вимоги до запиту про отримання інформації, правила обробки та використання податкової інформації, внесення інформації до баз даних Інформаційних систем. Все зазначене вказує про важливість інформаційно-аналітичного забезпечення для контролюючих органів, адже законодавець врахував його комплексність та значення для досягнення поставлених цілей.

Про це не скажеш в контексті інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів поліції, адже в жодному нормативно-правовому акті не надається його трактування. Навіть у наказі Міністерства внутрішніх справ України від 22 січня 2016 року № 39 «Про затвердження Типового положення про управління організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування головних управлінь Національної поліції України в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві», який визначає основні завдання, функції, повноваження управлінь організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування [19] воно відсутнє. Аналогічно сформовано Положення про Департамент організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції України від 27 листопада 2015 р. № 126.

З наукового дискурсу можемо уточнити, що аналізована категорія в контексті правоохоронної діяльності має практично ідентичні визначення, які були наведені попередньо. Наприклад, на думку В. Захожій – це діяльність яка: «спрямована на збирання, обробку й аналіз інформації і на цій основі – розробку та прийняття управлінських рішень, публікацію даних про явища і процеси суспільного життя» [20]. Вчений Є. Лук'янчиков, досліджуючи методологічні засади інформаційного забезпечення розслідування злочинів, розглядає інформаційне забезпечення з двох сторін. З однієї сторони як загальний метод організації тієї чи іншої діяльності, а з іншої як процес, пов'язаний з отриманням (збиранням), переробкою, використанням та збереженням інформації, яка відображає реальні явища, події, факти тощо [21, с. 111]. На думку В. Глушкова, до структури діяльності інформаційно-аналітичного характеру має включатися інформаційне забезпечення, інформаційно-аналітична робота, формування баз даних, які охоплюють інформаційний пошук, мету, мотиви, засоби й прийоми їх реалізації [22; 1, с. 174]. Водночас Р. Шаповал та Х. Солнцева, досліджуючи інформаційно-правову складову діяльності органів Національної поліції України, дійшли висновку, що: «зазначена діяльність, а саме її інформаційно-аналітичний аспект включає в себе не лише певний спектр дій чи бездіяльності службових та посадових осіб правоохоронних органів, але й ряд зобов'язань, які мають виконувати останні при здійсненні своїх юрисдикційних повноважень», далі автори конкретизують, що: «в даному випадку мова йде про виконання положень чинного законодавства України в сфері забезпечення схоронності конфіденційної інформації (таємниці) та іншої інформації, що охороняється законом» [23]. У визначеному авторами контексті йде мова про те, що під час інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів поліції, останні повинні дотримуватися прав і свобод людини та дотримуватися вимог законодавства щодо конфіденційної та таємної інформації.

Висновки. Загалом інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів поліції включає в себе комплекс заходів та процесів, спрямованих на збір, обробку, аналіз та використання інформації з метою ефективного управління поліцейськими ресурсами, планування та координації дій. Основні характеристики цього забезпечення включають: 1) збір інформації щодо кримінальної ситуації, порушень громадського порядку, а також статистичних даних щодо діяльності самої поліції; 2) обробку інформації, включаючи її класифікацію, сортування та систематизацію, щоб забезпечити зручний доступ та подальше використання; 3) аналіз даних, який дозволяє виявити закономірності, тенденції та проблеми задля використання отриманих результатів при: формулюванні стратегій та прийнятті управлінських рішень, розробці стратегій та тактик дій, плануванні операцій, а також для внесення

пропозицій щодо вдосконалення поліцейської діяльності; 4) моніторинг та оцінку результатів діяльності органів поліції для виявлення ефективності заходів та потреб у подальших коригуваннях; 5) забезпечення доступності та конфіденційності інформації для відповідних користувачів, враховуючи рівні доступу до такої інформації; 6) співпрацю з іншими правоохоронними органами та державними інституціями для обміну інформацією (зокрема і оперативною) та спільного розслідування складних кримінальних справ.

Список використаних джерел:

1. Кікалішвілі М. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення стратегії й тактики протидії корупційній злочинності. *Правова позиція*. 2019. № 4 (25). С. 173–178.
2. Коваленко А.В. Теоретико-правовий аспект інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності поліції України у сфері протидії злочинності. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 6. Т. 2. С. 8–12.
3. Варенко В.М. Інформаційно-аналітична діяльність. Київ : Університет «Україна», 2014. 417 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250 000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
5. Прокопенко Л. С. Інформація. Українська бібліотечна енциклопедія, 2023. URL: <https://ube.nlu.org.ua/article/Інформація>
6. Sokiran M. Disaster Management, Resilience of System and Space Information Technologies. *Advanced Space Law*. 2019. Volume 3. P. 120–130. URL: <https://doi.org/10.29202/asl/2019/3/10>
7. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
8. Аналітика. *Slovnuk.ua*. URL: <https://slovnuk.ua/index.php?sword=аналітика>
9. Сурмин Ю. П. Теорія систем і системний аналіз. Київ : МАУП, 2003. 368 с.
10. Регульський В. Л., Євтушок В. П. Інформаційне забезпечення оперативно-розшукової діяльності ОВС у сучасних умовах (проблеми, пошуки, шляхи). *Актуальні питання оперативно-розшукової діяльності та боротьби з орг. злочинністю*. Львів : ЛІВС, 1997. № 6. С. 12–21.
11. Ігонін Р. В. Поняття адміністративно-правового забезпечення функціонування системи судів загальної юрисдикції. *Адвокат*. 2011. № 1. С. 36–40.
12. Замрига А. В. Адміністративно-правове забезпечення господарської діяльності в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом». Київ, 2021. 451 с.
13. Зуб В. В. Створення єдиного інформаційного простору правоохоронних органів в умовах впровадження ІІР-моделі правоохоронної діяльності в Україні. *Збірники наукових праць, матеріали конференцій (семінарів, круглих столів)*. НАВС, 2021. С. 95–97.
14. Саричев Ю. О. Теоретичний підхід до інформаційного забезпечення управління у воєнній сфері. *Вісник НАДУ при Президентові України. Серія «Державне управління»*. 2016. № 4. С. 153–160.
15. Сокурено В. В. Публічне адміністрування сферою оборони в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2016. 40 с.
16. Сніцаренко П. М. Інформаційно-аналітичне забезпечення державного управління: воєнний аспект. *Науковий часопис Академії національної безпеки*. 2017. № 3-4. С. 75–87.
17. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
18. Про затвердження Методики визначення належності бюджетних програм до сфери інформатизації : наказ Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 06.06.2003 року № 97. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0512-03#Text>

19. Про затвердження Типового положення про управління організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування головних управлінь Національної поліції України в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві : наказ Міністерства внутрішніх справ України вид 22.01.2016 № 39. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0216-16#Text>

20. Zakhochai V. B. Information and Analytical Support for the Management of Law Enforcement and Socio-Economic Activities (on the Basis of Methodologies and Practices of Applied Statistics). *Statistics of Ukraine*. 2023. № 100 (1). P. 86–91.

21. Лук'янчиков Є. Д. Методологічні засади інформаційного забезпечення розслідування злочинів : монографія. Київ : Над. акад. внутр. справ України, 2005. 320 с.

22. Енциклопедія кібернетики / відпов. ред. Глушков В.М. Т. 2. Київ : Вид-во УРЕ, 1973. 576 с.

23. Шаповал Р. В., Солнцева Х. В. Інформаційно-правова складова діяльності органів Національної поліції України: порівняльний аспект. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія «Юридичні науки». 2022. № 6. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2022-6-8083>

